

ГЛАВА ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Кооперативная ул., 5, пос. ж/д станции
Высокая Гора, Высокогорский район,
Республика Татарстан, 422700

Тел.: +7 (84365) 2-30-61, e-mail: biektau@tatar.ru, www.vysokaya-gora.tatarstan.ru



ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОН БАШЛЫГЫ

Кооперативная ур, 5. Биектау т/ю
станциясе поселогы, Биектау районы,
Татарстан Республикасы, 422700

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

18.05.2026

КАРАР

№47

**Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны
саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби
операциядә катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссия төзү
турында**

«Гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Ватанны саклаучыларның, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби операциядә катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча Россия Федерациясе Хөкүмәте рәисенең беренче урынбасары тарафыннан 30.08.2025 №МД-П4-32257 белән расланган Бердәм тәкъдимнәр нигезендә, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Уставына таянып КАРАР БИРӘМ:

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби операциядә катнашучылар хәтерен мәңгеләштерү комиссиясе турындагы нигезләмәне 1 нче кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби операциядә

катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү комиссиясе составын 2 нче кушымта нигезендә расларга.

3. Әлеге карарны Биектау муниципаль районының рәсми сайтында <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматы порталында <http://pravo.tatarstan.ru/> урнаштыру юлы белән игълан итәргә.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Р.Ф. Хисамутдинов

Биектау муниципаль
районы Башлыгының
2026 елның "___" _____
номерлы карары белән расланды

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны
саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби
операциядә катнашучылар хәтерен мәңгеләштерү комиссиясе турында

НИГЕЗЛӘМӘ

I. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны
саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби операциядә
катнашучылар хәтерен мәңгеләштерү комиссиясе (алга таба - комиссия)
Ватанны саклаучыларның, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус
хәрби операциядә катнашучыларның истәлеген мәңгеләштерү эшен
координацияләү максатларында төзелгән.

1.2. Үз эшчәнлегендә комиссия дәүләт хакимияте органнары, массакуләм
мәгълүмат чаралары, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм учреждениеләр,
шулай ук гражданныр белән хезмәттәшлек итә.

II. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү турында карарлар кабул итү өчен нигез булып торган критерийлар

2.1. Критерийлар булып тора:

- сугыш хәрәкәтләре барышында, башка сугышчан бурычларны үтәгәндә
яисә Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә һәлак булу;
- башка дәүләтләр территорияләрендә хәрби бурычын үтәгәндә һәлак булу;
- күрсәтелгән нәтижәләрнең кайчан булуына карамастан, Ватанны
саклаганда алган яралардан, контузияләрдән, имгәнүләрдән яисә авырулардан

килгән үлем, шулай ук хәрби хәрәкәтләр барышында, башка сугышчан бурычларны үтәгәндә яисә хезмәт бурычларын үтәгәндә хәбәрсез югалу;

- Ватанны саклаучы кылган гамәлнең әһәмияте;
- Ватан алдында казанышлары булу;
- Ватанны саклаучының Россия Федерациясә алдындагы казанышлары тарихи-архив һәм бүләкләү документлары белән раслану;
- килеп чыккан вәзгыять аркасында эләккән әсирлектә намусын һәм абруен югалтмаган, Ватанга хыянәт итмәгән Ватанны саклаучылар һәлак булу, үлү.

Россияне саклаганда һәлак булган чит ил гражданны да искә алына.

Моннан тыш, Ватанны саклауда аерылып торган берләшмәләр, берлекләр һәм учреждениеләр истәлегә мәңгеләштерелә, шулай ук Ватаныбыз халыкларының геройлыгы, батырлыгы һәм ныклыгы символы буларак тарихка кереп калган сугыш хәрәкәтләре урыннары мәңгеләштерелә.

III. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча эш тәртибе

3.1. Комиссия составы комиссия рәисеннән, комиссия рәисе урынбасарыннан, комиссия секретареннән һәм әгъзаларыннан төзелә.

Комиссия рәисе булып Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башлыгы тора. Комиссия рәисе булмаганда аның вазыйфаларын комиссия рәисе урынбасары башкара.

3.2. Комиссия әгъзалары булып жирле үзидарә органнары житәкчеләре, Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчәләре житәкчеләре, Татарстан Республикасы Хәрби комиссариаты вәкилләре, "Ватанны саклаучылар" махсус хәрби операциясендә катнашучыларга ярдәм итү дәүләт фонды филиалы вәкилләре, шулай ук иҗтимагый берләшмәләр һәм оешмалар вәкилләре тора.

3.3. Комиссия утырышында комиссия составының кимендә яртысы катнашса, Комиссия карарлар кабул итәргә хокуклы. Карарлар утырышта катнашкан комиссия әгъзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3.4. Комиссия утырышларына башка ведомстволардан һәм оешмалардан вәкилләр һәм белгечләр чакырылырга мөмкин. Комиссия утырышлары кирәк булган саен, әмма елга ике мәртәбәдән ким булмаганча уздырыла.

3.5. Комиссия Ватанны саклаучыларның истәлеген мәңгеләштерү мәсьәләләрен, шул исәптән граждандан, дәүләт, ижтимагый-дәүләт (ижтимагый) берләшмәләреннән һәм оешмаларыннан кәргән тәкъдимнәрне (үтенечнамәләрне) карый.

3.6. Комиссиягә тапшырыла торган документлар исемлеге:

- гражданның (оешманың) үтенечнамәсе;
- мәңгеләштерелә торган Ватанны саклаучы турында тарихи яки тарихи-биографик белешмә;
- мәңгеләштерелүче затның вакыйганың яисә казанышларының дөреслеген раслый торган архив, бүләкләү документлары күчермәләре;
- мәңгеләштерү формасы буенча тәкъдим;
- мәңгеләштерелүче затның мәңгеләштерү урынында яшәү чорын күрсәтеп, адреслы белешмә формасында актуаль белешмәләр;
- эшләрне финанслау турында үтенечнамә бирүче оешманың язма йөкләмәсе;
- үтенеч белән мөрәжәгать итүче гражданның эшләрне финанслау турында язма йөкләмәсе йә финанслауны гамәлгә ашыру мөмкин түгеллеген турында хәбәрнамә.

3.7. Ватанны саклаучының истәлеген мәңгеләштерү эшләрен үткәрүне, мәңгеләштерү формаларына карап, мәңгеләштерү урыны буенча кызыксынган вазыйфаи зат (бина, территория милекчесе, учреждение, оешма житәкчесе һ. б.) белән килештерергә тәкъдим ителә.

3.8. Әлеге Нигезләмәнең 3.6 пунктында күрсәтелгән документлар кәргән көннән алып бер айдан да соңга калмыйча үтенечнамәләрне карау буенча комиссия утырышы уздырыла. Үтенечнамәләрне карау нәтижәсендә комиссия түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- истәлекне мәңгеләштерү эшләрен башкару үтенечнамәсен, срокларын, тәртибен (чараларда катнашучы кызыксынган органнар һәм оешмалар исемлеге, финанс-икътисадый чыгымнар күләмен билгеләү, эшләрне башкару өчен финанс чаралары, көчләр бүлеп бирү һ. б.) хупларга;
- үтенечнамәләрне карауны өстәмә белешмәләр һәм документлар алу зарурлыгына бәйле рәвештә яисә комиссия билгеләгән башка сәбәпләр аркасында комиссия билгеләгән вакытка күчерергә;

- үтенеч белән мөрәжәгать итүче оешмага (гражданга) вакыйга яисә шәхес истәлеген башка формаларда мәңгеләштерүне киңәш бирергә (тәкъдим итәргә).

3.9. Комиссия карарлары комиссия утырышы беркетмәсе белән рәсмиләштерелә, аңа комиссия рәисе комиссия утырышын уздыру көненнән алып 5 эш көне эчендә имзалый. Комиссия утырышы беркетмәсенә имза куелган көннән алып 5 эш көне эчендә үтенечнамә бирүче оешмаларга (гражданнарга) комиссия карарлары турында язма хәбәрнамәләр жибәрелә.

3.10. Кабул ителгән карарларны үтәү өчен җаваплы вазыйфай зат:

- аны гамәлгә ашыру эшен оештыра;
- эшләрнең барышын контрольдә тотар;
- кызыксынган оешмалар һәм гражданнар белән үзара хезмәттәшлек урнаштыра;
- кирәк булганда, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башлыгы белән килештереп, чараларны үтәү тәртибен төгәлләштерә һәм комиссия фикер алышуына тәкъдимнәр кертә;
- мемориаль корылмаларны озак чыдамлы материаллардан (мемориаль такталар, һәйкәлләр, бюстлар, истәлекле билгеләр һ. б.) эзерләү һәм урнаштыру мәсьәләләрен җайга сала;
- Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башлыгы һәм кызыксынган оешмалар белән берлектә чаралар, тантаналы күмүләр, мемориаль корылмалар ачуны эзерли һәм үткәрә яисә үтенеч белән мөрәжәгать итүче оешмаларга (гражданнарга) аларны үткәрүдә ярдәм күрсәтә.

3.11. Мемориаль корылманы, истәлекле билгене сүтү, аларны алыштыру, реконструкцияләү турында карар аларны төзү (урнаштыру) инициативасы белән чыккан органнар, оешмалар, гражданнар белән килештереп комиссия тарафыннан кабул ителә.

IV. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре

4.1. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерүнең төп формалары булып тора:

1) урамнарда, скверларда, майданнарда, мәгариф оешмаларына, китапханәләргә, социаль инфраструктураның башка объектларына, географик объектларга Ватанны саклаучылар исемнәрен бирү;

2) Ватанны саклаучыларның тормышы һәм эшчәнлеген белән бәйлә биналарда һәм корылмаларда истәлеккә билгеләр, мемориаль такталар һәм табличкалар урнаштыру (Ватанны саклаучыга (Ватанны саклаучылар төркеменә) бердән артык булмаган билгә тормышка ашыру тәкъдим ителә);

3) хәрби каберлекләргә саклап калу һәм төзекләндерү, шулай ук Ватанны саклаучыларның батырлыкларына тарихи бәйлә аерым территорияләргә (мемориаль зоналарны) төзекләндерү;

4) билгесез хәрби каберлекләргә һәм Ватанны саклаучылар турында белешмәләргә ачыклауга юнәлдерелгән эзләр эшен үткәрү;

5) мемориаль корылмалар төзү;

6) Ватанны саклаучыларның батырлыкларына багышланган күргәзмәләр, экспозицияләр булдыру;

7) массакүләм мәгълүмат чараларында, «Интернет» мәгълүмат - телекоммуникация челтәрендә Ватанны саклаучылар турында материаллар бастырып чыгару, аларның батырлыкларына багышланган сәнгать һәм әдәби әсәрләргә булдыру (сайтлар, электрон Хәтер китаплары булдыру һ.б.). Күренекле шәхес яки вакыйга истәлегенә торак пункт чикләрендә, кагыйдә буларак, бер генә мемориаль корылма урнаштырыла. Әгәр шәхеснең истәлегенә башка формаларда мәңгеләштерелгән булса (учреждениегә мәңгеләштерелүче зат исемен бирү, аның хөрмәтенә урам, сквер атамасы, һәйкәл, бюст кую) мемориаль корылмалар, кагыйдә буларак, куелмый.

4.2. Тамаша-массакүләм билгеләнешле биналарда (театрлар, кинотеатрлар, музейлар, сәнгать галереяләре) мемориаль такталар куелмый.

4.3. Мемориаль такталарны проектлау, төзү, урнаштыру һәм тантаналы ачуны техник яктан тәмин итү үз акчалары һәм (яисә) үтенечнамә бирүче оешмалар яисә гражданнар тарафыннан жәлеп ителгән акчалар хисабына гамәлгә ашырыла.

4.4. Һәлак булган хәрбиләрнең кабер ташларындагы язуларда Россия Федерациясә Герое исемен (булган очракта) күрсәтергә, шулай ук Ватанны саклаганда батырлыклары өчен алынган дәүләт бүләкләрен күрсәтергә киңәш ителә. Дәүләт бүләкләргә булмаганда Ватанны саклагандагы батырлыклары өчен алынган ведомство бүләкләргә күрсәтелергә мөмкин. Һәлак булган хәрби

хезмәткәр гвардия частыларында хәрби хезмәт үткән очракта, аның кабер ташында һәм аңа багышланган мемориаль такталарда «Гвардия» билгесе сурәтләнә. Кабер ташларына һәм һәйкәлләргә дәүләт (ведомство) бүләкләрен һәм «Гвардия» тамгасын урнаштыру тәртибе һәм рәвеше норматив акт белән билгеләнә.

4.5. Ижтимагый биналарга (шул исәптән мәгариф оешмаларына) мемориаль такталар урнаштырганда төп материал итеп алтын төстәге язулар төшерелгән ак төстәге мәрмәр яки гранит кулланырга киңәш ителә.

4.6. Ватанны саклаучылар - махсус хәрби операциядә катнашучылар истәлегенә музей оештыру махсус хәрби операциядә катнашучыларны берләштерүче истәлек урыны булырга мөмкин. Анда урнаштырылган материаллар һәм мәгълүмат конфликтның барлыкка килү мәсьәләләрен, аның төп сәбәпләрен ачучы бүлекләргә үз эченә алуы, Ватанны саклаучылар жилкәсенә төшкән сынауларның бөтен авырлыгын чагылдыруы максатка ярашлы булып иде.

4.7. Алга таба махсус хәрби операциядә катнашучыларга багышланган һәйкәлләр урнаштырып төзекләндерү программалары кысаларында скверларны тәртипкә китерергә мөмкин. Беренче этапта конкрет торак пункттан һәлак булганнарның фамилияләрен, исемнәрен һәм аталарының исемнәрен (булган очракта) торак пунктлардагы махсус Батырлык такталарына (Мактаулы гражданны урнаштырган кебек) урнаштырырга мөмкин, алга таба Батырлык такталарын музейларга тапшырырга яки һәлак булганнар исемлеген тулыландырырга мөмкин.

4.8. Беләм бирү оешмалары укучыларын җәлеп итеп, хәтер (шул исәптән электрон) китапларын булдыру мөмкин.

V. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштергән мемориаль корылмаларны саклау һәм карап тоту тәртибе

5.1. Балансында мемориаль корылмалар булган җирле үзидарә органнары аларның сакланышын һәм тиешле хәлдә тотылуын тәмин итә.

5.2. Мемориаль корылмаларны сүтү һәм алга таба саклау комиссия карары буенча гамәлгә ашырыла.

5.3. Мемориаль корылмаларның сакланышын контрольдә тотуны җирле үзидарә органнары һәм торак фондының сакланышын Россия Федерациясе

законнарында билгелэнгэн тэртиптэ контрольдэ тотуны тээмин итүче оешмалар
гамэлгэ ашыра.

Биектау муниципаль
районы Башлыгының
2026 елның "___"_____ __
номерлы карары белән расланды

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында Ватанны
саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби
операциядә катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү комиссиясе
составы

Хисамутдинов Равил Фәрит улы	Комиссия рәисе – Биектау муниципаль районы Башлыгы
Шакиров Әнәс Шәүкәт улы	Комиссия рәисе урынбасары – Татарстан республикасы Биектау муниципаль районы Башлыгы урынбасары
Мөстәкыймова Эльмира Фиргәт кызы	Комиссия секретаре - Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Советының оештыру бүлеген башлыгы
Эшчеләр төркем әгъзалары:	
Сабиржанов Ринат Рәшит улы	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитеты жетекчесенен социаль мәсьәләләр буенча урынбасары
Куцакова Марина Анатольевна	«Ватанны саклаучылар» дәүләт фондының Татарстан Республикасы буенча Биектау районында филиалының социаль координаторы
Найденов Александр Леонидович	Татарстан Республикасы Биектау районы хәрби комиссары
Минаева Гүзәл Равил кызы	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Биектау муниципаль районында социаль яклау бүлеген башлыгы (киләшү буенча)

Газизов Рафис Гарәфи улы	Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилнең Биектау муниципаль районында җәмәгать ярдәмчесе
Касюков Муса Нигъмәт улы	Биектау муниципаль районы ветераннары (пензионерлары) җирле иҗтимагый оешмасы рәисе (киләшү буенча);
Биектау муниципаль районы авыл жирлекләре башлыклары	Карала торган мәсьәләгә бәйле рәвештә (киләшү буенча)
Чапурин Станислав Михайлович	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлегә башлыгы
Камалов Фәрхәд Шамил улы	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегә башлыгы
Халитов Илсур Әхмәтсафа улы	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегә башлыгы
Нургалиев Ришат Ринат улы	Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районында сугышчан хәрәкәтләр ветераннары мәсьәләләре буенча Координация советы житәкчесе